GŁOS POMORSKI

Nr. 294 — Rok 4. (GAZETA POMORSKA) Numer pojedyńczy 10 gr. (Numer niedzielny 15 gr.)

Prenumerata miejscowa: Przy odbiorze w ekspedycji 1,80 Złp. w agenturach miejscowych miesięcznie 1,85 Złp., przez pocztę przy zamówieniu przez ekspedycję naszą 2.05 Złp., wprost na poczcie lub u listowego miesięcznie 2,1 Złp., dla W. M. Gdańska 2,5 Guld. Gd. — pod opaską w Polsce 3,50 Złp., do Gdańska 4.00 Guld. Gd., do Francji 18 fr., (z wysyłką co 2-gi dzień 14 fr). do Anglji 5 shil do Stanów Zjednoczonych 80 cent W razie nieprzewidzianych wypadków, jak strejki, przeszkody techniczne i. t. d. prenumeratorzy nie mają prawa żądania niedostarczonych numerów, lub zwrotu prenumeraty.

Rachunek bieżący: Bank Powiatowy Grudziądz, Bank Związku Spółek Zarobk., Danziger Privat-Aktienbank Gdańsk i Grudziądz, Bank Polski Grudziądz. — Konto czekow Gdańsk nr. 2980. Konto pocztowe: Kasa Oszczędności, Oddział w Poznaniu nr. 201 193. Miejsce płatności wykonania Grudziądz.

Ogłoszenia z Polski. Wiersz wysokości milimetra w dziale ogłoszeniowym na stronie 8-łamowej 8 groszy w dziale reklamowym na stronie 1-3 am. przed tekstem 60 groszy, wśród tekstu 35 groszy za tekstem 28 groszy dla W. M. Gdańska wiersz m/m. 8-łam. w dziale ogł. 0,10 Guld. Gd., wiersz m/m 3-łam. przed tekstem 0,66 Guld. Gd., w tekście 0,40 Guld. Gd. za tekstem 0,31 Guld. Gd., dla Niemiec dochodzi 50% nadwyżki dla reszty zagranicy 100% nadwyżki. Za tłomaczenia 20 proc. nadwyżki. — Rachunki są natychmiast płatne. — Administracja nie przejmuje odpowiedzialności za terminowe umieszczenia ogłoszeń.

Rękopisów nadesłanych nie zwraca się.

Dyrektor przyjmuje od godz. 10-tej do 11-tej przed południem.
Redaktor Naczelny przyjmuje od godz. 11-tej do 12-tej w południe.

Redakcja i Administracja Groblowa 27/29. | Grudziądz, piątek, dnia 19-go grudnia 1924. | Telefon nr. **50 i 51.**

Przesilenie rządowe zażegnane

Komisja budżetowa przyjęła trzymiesięczny prowizorjum.

Warszawa, 17. 12. (Pat.) Na porządku dziennym dzisiejszego posiedzenia sejmowej komisji budżetowej była reasumcja uchwały w sprawie skrócenia czasu, na jaki ma być ustalone prowizorjum budżetowe w roku przyszłym, z trzech miesięcy na 1 miesiąc. Na posiedzenie przybył p. premjer Grabski. Przed przystąpieniem do głosowania zabrał głos pos. Jaroszyński (Chrz. Nar.), składając oświadczenie, że wnosząc o skrócenie prowizorjum do jednego miesiąca, kierował się wyłącznie względami natury rzeczowej i że obecnie będzie głosował przeciwko reasumcji.

W głosowaniu wniosek o reasumcję uzyskał 12 głosów przeciwko 7 gł. Wobec reasumcji i podtrzymania treści ustawy o udzielenie 3-miesiecznego prowizorum przez pos. Diamanda (PPS.), pos. Rymar (ZLN.) postawił wniosek o ustanowienie prowizorum na czas 2-miesięczny. **Wniosek upadł. Następnie w głosowaniu przy 12 głosach za, zaś 8 przeciw przeszedł wniosek pos. Diamanda, który ustanawia 3-miesięczne prowizorjum.**

W dalszym ciągu posiedzenia zabrał głos p. prezes Rady Ministrów, który oświadczył m. i. co następuje:

Rozumiem, że dla ciał ustawodawczych niewdzięczną jest rzeczą, rezygnacja z możności zwiększenia wydatków. Najważniejszem jednak jest zachowanie równowagi budżetowej, dlatego wszelkie podwyżki wydatków muszą być uzależnione od poprzedniego pokrycia w zwiększonych dochodach. W przedłożonym budżecie na rok 1925 niektóre pozycje dochodów zostały potraktowane zbyt optymistycznie. Nie zaniedbam sposobności, aby na ten temat podyskutować. Dziś widzę przed sobą wydatki, na które musi się znaleźć pokrycie. Zgodzę się jednak tylko na takie wydatki, które uznane będą za niezbędne.

Wogóle mówi się, że z powodu złego położenia gospodarczego nie można podwyższać dochodów. Jest rzeczą przekonania, czy pesymizm ten jest uzasadniony.

W piątek rozpoczną się w komisji debaty nad dochodami. Zjawię się wówczas na posiedzeniu, aby przed stawić dokładne sprawozdanie. W razie potrzeby uczynię to jutro. Są zapatrywania, że pokryciem tych niezbędnych wydatków może być tylko pożyczka zagraniczna. Muszę zaznaczyć, że chociaż są widoki na uzyskanie takiej pożyczki, to jednak uzależnienie równowagi budżetowej od uzyskania tej pożyczki utrudni widoki na jej uzyskanie.

Komisja załatwiła w drugiem czytaniu budżet Sejmu i Senatu na rok 1925. Na tem posiedzenie komisji zakończono.

CHRZEŚC. DEMOKRACJA

koła grudziądzkiego

II. wieczor dyskusyjny

odbędzie się

jutrzejszego piątku 19 bm. o godz. 1/28 wiecz. w lokalu p. Dominikowskiego (Ogród Pałacowy), ul. Strzelecka.

Temat: **Dlaczego 8-godzinny dzień pracy? — red. Kruszewski.**

Następnie pogadanka na temat spraw bieżących.

O liczny udział członków i sympatyków uprasza

Zarząd.

Kucharski nie stanie przed Trybunałem stanu.

Wniosek nie zyskał t. zw. kwalifikowanej większości.

Warszawa, 17. 12. (Pat.) Posiedzenie Sejmu. Izba przystąpiła do dalszej rozprawy nad wnioskiem o postawienie w stan oskarżenia byłego ministra Kucharskiego.

Pos. **Ballin** (Wyzw.) dowodzi, że winien jest tu nie sam p. Kucharski, lecz jego koledzy ministerjalni i dlatego należałoby oskarżyć przedewszystkiem byłego premjera Witosa i pos. Korfantego. Stronnictwo mówcy głosować będzie za wnioskiem, gdyż pokazuje on ludowi zgniliznę ustroju kapitalistycznego.

Pos. **Brodacki** (Piast) oświadcza, że przedstawiciele jego klubu żądali w komisji uzupełnienia dowodów, a mianowicie zbadania, czy zaliczkę ze skarbu państwa należy uważać za pożyczkę, czy za wkład, jaka była wartość fabryki przed wprowadzeniem zarządu przymusowego, a jaka w chwili jego uchylenia, a wreszcie, czy wobec treści umowy może skarb domagać się zwrotu pełnej wartości swej zaliczki.

Ponieważ komisja wnioski te odrzuciła, stronnictwo mówcy uważa, że **sprawa nie jest dojrzała do rozstrzygnięcia i dlatego wstrzyma się od głosowania.**

Pos. **Marek** (PPS.) oświadcza, że w sprawie tej nie ma mowy o jakichkolwiek politycznych wykroczeniach. P. Kucharskiemu czyni się za zarzuty czysto materjalnej natury, które rozstrzygnąć ma właściwy sąd.

Stawiony byłemu min. Kucharskiemu zarzut brzmi nie w tem, że zniósł on zarząd państwowy nad zakładami żyrardowskimi, lecz w formie, w jakiej to uczynił, że suma 2.586.000 franków szwajc. przyjęta została w sierpniu w tej samej ilości marek polskich, w jakiej była zwaloryzowana w kwietniu.

Już wówczas w tem zasadniczem wykonywaniu umów wielu sędziów stanęło na stanowisku waloryzacji należności. Ta zasada słuszności powinna być wytyczną, a nie zaś kazuistyka, czy to był wkład czy pożyczka. Sam list p. Kucharskiego do P. K. O. wystarcza, aby zastanowić się nad tem, czy oceny jego nie przekazać Trybunałowi Stanu.

P. Kucharski wyraźnie powiedział, że chce iść zakładom żyrardowskim na rękę, a ponieważ wówczas kredyty w markach dawała tylko P. K. O., więc do niej odesłał były minister towarzystwo żyrardowskie, a nie do właściwego Banku Państwowego — P. K. K. P., która dawała pożyczki jedynie w złotych.

W liście do P. K. O. były minister Kucharski pisze, że ministerstwo zobowiązało się poprzeć uzyskanie pożyczki na najdogodniejszych warunkach, udzielanych przez państwowe instytucje bankom.

Jest to więc świadome dewaluowanie marki polskiej na rzecz grupy obcych kapitałów. W końcu swego przemówienia mówca zażądał oddanie p. Kucharskiego przed Trybunał Stanu.

Pos. **Poznański** (Jedn. Lud.) uważa, że na tę sprawę należy patrzeć pod kątem widzenia wielkiej odpowiedzialności, jaka ciąży na posłach. Całe społeczeństwo patrzy, jak się ten Sejm wypowie w tej sprawie. Z wielkiem zdumieniem dowiedział się mówca od pos. Dobrzańskiego, że Związek Lud.-Nar. chce wziąść na swe barki zarzut, iż obawiając się wyroku Trybunału Stanu, broni w tej Izbie p. Kucharskiego. Klub mówcy oświadcza się za wnioskiem komisji.

Pos. **Chrucki** (kl. ukr.) zapowiada, że klub jego głosować będzie za wydaniem p. Kucharskiego.

Pos. **Romocki** (Chrześc. Dem.) wyjaśnia, że istotnie jako referent podkomisji budżetowej dla sprawy żyrardowskiej, wyraził się, że państwo poniosło stratę. Nie można jednak używać tego, jako argumentu przeciwko Kucharskiemu, gdyż miedzy stratą dla państwa a winą człowieka istnieje duży dystans, który musi być wypełniony dowodami winy, później jednak nabrał przekonania, że sprawa jest traktowana nie bezstronnie i nie rzeczowo, lecz, że chodzi o akcję polityczną, która ma uderzyć w człowieka **przed jego osądzeniem.**

Po końcowem przemówieniu ref. posła Moraczewskiego (PPS.) p. marszałek stwierdził **dostateczne quorum** (połowe ustawowej liczby posłów) i zarządził na życzenie Izby imienne głosowanie. Po obliczeniu głosów okazało się, że głosowało posłów 346 w tem białych kartek oddano 32, które wobec regulaminu obrad sejmowych nie są liczone. **Za wnioskiem głosowało 175 przeciwko 139.** Zatem wniosek nie uzyskał kwalifikowanej większości i dlatego został odrzucony.

Na tem obrady zakończono. Następne posiedzenie we czwartek o godz. 4 popoł.

O sprawiedliwość w wymiarze podatków.

Według danych cyfrowych Ministerstwa Skarbu obciążenie podatkami bezpośredniemi — w skład których wchodzi podatek gruntowy, przemysłowy, dochodowy i majątkowy — na głowę każdego obywatela Rzplitej przypada 12 złotych 31 groszy.

W stosunku do sum, które opłaca obywatel państw zachodnich na rzecz podatków bezpośrednich, suma 12 złotych jest bardzo niewielka.

Obywatel Anglji tytułem powyższych podatków opłaca rocznie sumę kilkanaście razy większą.

Z tego porównania zdawałoby się, że społeczeństwo polskie nie powinno zbytnio odczuwać ciężarów podatkowych, inaczej mówiąc, że obciążenie daninami państwowemi w Polsce jest niewielkie.

A jednak tak nie jest. Śruba podatkowa jest już do możliwych granic przykręcona. Dalsze podwyższenie stawek podatkowych jest wprost niemożliwe nawet z punktu widzenia finansowego skarbu, doprowadziłoby to bowiem do wydatnego zubożenia społeczeństwa, co w konsekwencji musiałoby pociągnąć za sobą zmniejszenie się wpływów państwa.

Czem więc wytłomaczyć to dziwne zjawisko, że maksimum obciążenia na głowę w Polsce jest tak niskie i że mimo to doszło ono do ostatniej granicy, jaką podatnik zdolen jest uiścić? Wytłomaczenie tego napozór dziwnego zjawiska jest bardzo łatwe, jeżeli się weźmie pod uwagę okoliczność, że wydajność i wysokość podatku jest ściśle uzależniona od zdolności płatniczej podatnika albo jeśli kto woli, od ogólnej zamożności społeczeństwa. Dlatego przy wszelkich porównaniach cyfrowych należy być bardzo ostrożnym. Jeżeli zestawiamy, porównujemy dane, dotyczące obciążenia podatkowego obywateli poszczególnych państw winniśmy uwzględniać przy tem stopień zamożności tych krajów. Jeżeli obciążenie podatkami bezpośredniemi w Polsce na głowę w sumie 14 złotych rocznie jest tak samo boleśnie odczuwane jak w Anglji gdzie na każdego obywatela przypada przeszło 100 złotych, to dowodzi że stopień zamożności społeczeństwa angielskiego jest tylokrotnie większy. Gdyby się nam udało wykazać, ile kapitału przypada na głowę jednego mieszkańca, okazałoby się, że zamożność w Anglji jest kilkanaście razy większą. Z powyższego wysnuwa się uwaga, jak należy być ostrożnym przy tego rodzaju kombinacjach cyfrowych.

Przechodzimy obecnie do pokrewnego zagadnienia, a mianowicie zobaczymy, w jaki sposób ciężar podatków został rozłożony w poszczególnych dzielnicach według jego efektu rzeczywistego, a nie zamierzonego przez rząd. Z poniżej podanego zestawienia wynika, że największe obciążenie na głowę podatkami bezpośredniemi jest w Wielkopolsce i na Pomorzu, gdzie na okres ostatnich miesięcy br. przypada bowiem **20 zł. 39 groszy,** najniższe zaś jest w województwach wschodnich, gdyż wynosi **zaledwie 5 zł. 03 grosze.**

Już to zestawienie u niejednego z czytelników będzie przyjęte okrzykiem podziwu. Przypuszczać należy, że aparat podatkowy na Kresach Wschodnich działa niedostatecznie sprawnie, że moralność podatkowa jest tam znacznie niższa. Przy tem przypuszczeniu będziemy obstawać nawet przy uwzględnieniu ogólnej zamożności tych dwóch dzielnic. Pośrodku tych skrajnych cyfr dotyczących Kresów Wschodnich stoi **Kongresówka**, gdzie obciążenie na głowę wynosi 15.98 zł. Uderzająco niskie obciążenie jest w **Małopolsce**, gdyż

Rewolucja w Albanji.

Białogród, 17. 12. (Pat) Rewolucja albańska, która rozpoczęła się w piątek ubiegłego tygodnia i została skierowana przeciwko rządowi Fanoli, przedstawia charakter nowy i zdaje się być doskonale zorganizowana. Wiadomości, jakie tu dziś otrzymano potwierdzają wiadomość, że kierownictwo ruchem powstańczym objął Achmed Zogu, który wydał dekret wzywający naród albański do przyłączenia się do walki przeciw ciemiężcowi. Wczoraj wieczorem pisma podały depeszę, donoszącą o zajęciu Skutari i przyłączeniu się garnizonu tego miasta do ruchu powstańczego. Ostatnie wiadomości z pogranicza albańskiego donoszą o walkach jakie się toczyły w ciągu dnia wczorajszego w okolicy Valony. Wojska rządowe cofnęły się w kierunku Tirany, która zagrożona jest od strony północnej.

wynosi zaledwie **7 zł. 83 gr.** W pewnej mierze można to wytłomaczyć słabem uprzemysłowieniem tej dzielnicy, prawdopodobnie jednak odgrywa tu większą rolę niemoralność podatkowa, zwłaszcza dotyczy to Małopolski Wschodniej, gdzie element ruski pod wpływem agitacji nieodpowiedzialnych czynników sabotuje wszelkie rozporządzenia rządowe.

W dalszym ciągu rozpatrzymy stopień wydajności poszczególnych podatków bezpośrednich, obliczając ją także na głowę każdego obywatela. W ten sposób postawiwszy kwestję, okazuje się, że obciążenie podatkiem dochodowym na jednego mieszkańca ogółu ludności wynosi dla całego państwa 1.04 zł., podatkiem majątkowym 5.54 zł. Zestawienie obciążenia ludności miejskiej podatkiem przemysłowym z jednej strony, a ludności wiejskiej podatkiem gruntowym doprowadza nas do przekonania, że **ludność wsi pod względem ciężarów podatkowych w stosunku do ludności miast jest znacznie uprzywiljowania.** Obciążenie ludności wiejskiej podatkiem gruntowym na głowę wynosi zaledwie 96 groszy, podczas tego kiedy na jednego **mieszkańca miast przypada aż 18 złotych 17 groszy tytułem podatku przemysłowego.** Ta zdumiewająco niska wydajność podatku gruntowego, który obarcza mieszkańca wsi sumą minimalną 96 groszy — na okres 10 miesięcy — jest zupełnie zrozumiałą, jeżeli się weźmie pod uwagę, że przy rozkładzie tego podatku odgrywały rolę względy demagogiczne, a nie rzeczowe. Z jednej strony wprowadzono stopę progresywną, z drugiej zaś strony zastosowano zbyt wysokie minimum egzystencji, dzięki czemu przy porównaniu z czasami przedwojennemi okazuje się, że obecnie w Wielkopolsce istnieje znacznie węższe koło ludzi, płacących podatek gruntowy.

Powyższe wywody naprowadzają nas na smutny wniosek, **że zasada sprawiedliwości przy wymiarze i rozkładzie ciężarów podatkowych na poszczególne warstwy społeczeństaw nie jest u nas dostatecznie przestrzegana.**

J. Kr.

Budżet S. S. S. R.

Postępowanie rządu S. S. S. R. od chwili zapoczątkowania nowej polityki ekonomicznej zmierzało stale do doprowadzenia budżetu do równowagi i uniknięcia deficytu, a nadto do sprowadzenia gospodarki normalnej na tory gospodarki pieniężnej Wprowadzono nowy system podatkowy, przekształcono przedsiębiorstwa państwowe, starając się doprowadzić je do rentowności. Ostatecznie zdołano osiągnąć w ten sposób wzrost dochodów państwowych, postępujący tak (w miljonach rubli złotych):

	1921/22	1922/23	1923/24	1924/25
Podatki	450	405	623	832
Przedsiębiorstwa państwowe	199	311	850	1048
Operacje kredytowe	1	85	222	200
Emisje	350	387	185	——
	1000	1388	1880	2080

Uwzględnić trzeba w tem, że dochody z wpływów podatkowych trzech pierwszych budżetów składają się głównie z dochodów w naturaljach, ściaganych jako podatek rolny ze zbiorów. Powodowało to w rzeczywistości zmniejszenie dochodów, a nadto wpływało ujemnie na rynek pieniężny. Ostatecznie jednakowoż zdołano przejść z budżetu naturaljowego do budżetu złotego po uskutecznieniu reformy pieniężnej, wycofaniu rubla papierowego i szerszego wprowadzenia czerwońca — w następującym postępie:

	Dochody w naturaljach /	w gotówce
1921/22	55	45
1922/23	11	89
1923/24	3	97
1924/25	—	100

W cyfrach podanych powyżej przebija się także silny wzrost budżetu w ostatnich kilku latach. Analizując powody tego, dojść musimy do przekonania, że reorganizacja polityki finansowej Rosji postępuje naprzód, że życie gospodarcze wzrasta i wzmacnia się, w pierwszym rzędzie dzięki nawrotowi od epoki socjalizacji. I na ten objaw ekonomicznego postępu Rosji musimy zwracać baczną uwagę. Jeszcze w roku 1923/24 trzeba było 185 miljonów rubli pokryć emisjami ale budżet na r. 1924/25 nie przewiduje już żadnych emisji. Zmniejszenie podatków na przemysł, zwiększenie podatków, zysk z operacji kredytowych (pożyczka premjowa, 8 proc. pożyczka złota) i wypuszczenie monet srebrnych ma zrównoważyć budżet.

Wygląda on tak:

Dochody zwyczajne	1870 mil. rb.
z tego podatki	832 mil. rb.
Przedsiębiorstwa państwowe	1028 mil. rb.
Dochody nadzwyczajne	210 mil. rb.
z tego operacje kredytowe	130 mil. rb.
Wypuszczenie monet metalowych:	80 mil. rb.
Razem	2080 mil. rb.
Wydatki zwyczajne	1908 mil. rb.
Wydatki nadzwyczajne	172 mil. rb
Razem	2080 mil. rb.

W rubryce podatków bezpośrednich stoi na pierwszem miejscu podatek rolny, przynoszący prawie 80% ogólnej ilości podatków, gdy przemysłowy wynosi tylko 10%. Widać stąd, że rolnictwo jest główną i prawie wyłączną podstawą gospodarki państwowej.

Z wydatków największą rubryką są wydatki na państwowy przemysł, handel i rolnictwo (prawie 700 milj. rb.), następnie wydatki na zabezpieczenie państwa i jego granic (prawie 400 milj. rb.), dalej idą wydatki na administrację, oświatę itd.

Przypatrując się temu budżetowi (wniesionemu po raz pierwszy od szeregu lat podobnie jak u nas, we właściwym czasie), widzimy że wyrażony jest w walucie stałej, a nadto deficyt pokryty został nie emisjami, ale w sposób inny, przy pomocy operacji kredytowych (j. w.). W Rosji, która przeszła taką ruinę gospodarki, byłoby bądź co bądź pierwszorzędnym sukcesem, gdyby ten budżet mógł zostać wprowadzony w życie. Musimy jednak pamiętać, że nieurodzaj dotknął Rosję nie mniej od innych państw. Wyżej zaś wspomniałem, że nieomal 4/5 podatków spadają na ludność wiejską, która wskutek tego nieurodzaju przypuszczalnie nie będzie mogła go opłacić. Nadto niewiadomo, czy i od jakiego stopnia ukształtuje się czynnie bilans handlowy. Sowiety liczą na znaczne wzmożenie eksportu, zwłaszcza górnictwa, którego udział miałby wynieść w r. 1924/25 17.5% zamiast 8.9% jak w r. 1923/24 (gdy równomiernie udział zboża spada z 57% na 35.6%). W każdym razie produkty agrarne i żywność wszelkiego rodzaju mają stanowić **wciąż ogromną większość. — I znowu** nasuwa się pytanie, czy wobec nieurodzaju będzie to możliwe.

Wnioskować można, że raczej nie, i że z tych powodów budżet i na rok 1924/25 nie będzie zrównoważony i że znów trzeba będzie się uciec do tych samych metod, które tak rujnowały gospodarkę pieniężną sowietów w poprzednich latach.

Mimochodem nadmienię tu, że Rosyjski Bank Państwowy, założony w r. 1921 posiada kapitał zakładowy w wysokości 15 milj. rubli złotych emituje od przeszło dwu lat czerwońce (czerwoniec równa się 10 rb zł. Mają one pokrycie w złocie (25%) i w wekslach i w towarach. Obieg pieniężny wynosi obecnie prawie 80 milj. czerwieńców (dwa razy więcej niż w marcu rb.)

St. Bryła.

Projekt ustawy o najwyższych władz. wojskowych.

Ustawa ta jest potrzebna i pilna — tak twierdzi minister Sikorski. — Co mów delegat poseł Dąbrowski.

Warszawa, 17. 12. (Pat). Dziś popołudniu odbyło się posiedzenie sejmowej komisji wojskowej na której referował minister Sikorski o projekcie ustawy o najwyższych władz wojskowych.

P. minister spraw wojskowych na wstępie wyjaśnił, że wprawdzie ustawa, o której ma być mowa, w projekcie rządowym została zatytułowaną ustawą o najwyższych władzach wojskowych, jednak obecnie rząd wnosi do niej w formie syntetycznej poprawkę, nadającą ustawie inny tytuł. Mianowicie: Ustawa o władzach obrony państwa.

Czy ta ustawa jest potrzebną i pilną? Na to pytanie mówca odpowiada: Tak.

Wszystkie państwa po wojnie reorganizują swój system obrony, tembardziej uczynić to musi Polska, której położenie strategiczne jest wyjątkowe. Aby pokojowa organizacja najwyższych władz obrony państwa była celową, musi odpowiadać warunkom, w jakich państwo ma możność przygotowywania i prowadzenia wojny. Aby do takiej wojny przygotować naród, potrzebna już jest w czasie pokoju instytucja, koordynująca, jednocząca odpowiednie wysiłki. Zasadniczo jednego dowódcy działań wojennych nie ma. Koordynacja wysiłków państwa musi być bewzględne przestrzegana. Projekt ustawy w nowej formie nie przesądza, jaki będzie w czasie wojny stosunek naczelnego wodza do władzy wykonawczej Rzeczypospolitej i pozostawia sprawę koordynacji wysiłków rządu i wodza otwartą. Ta sprawa może być wtedy uregulowaną, gdy będziemy mówili o ogólnej organizacji narodu na wypadek wojny.

Ale zagadnienie obrony narodowej wymaga również koordynacji w rządzie już w czasie pokoju. Dlatego musi być wyłoniona rada obrony narodowej, której uchwały stanowić mają dla poszczególnych ministerstw ogólne dyrektywy. Jej codziennym organem pracy będzie sekretarjat R. O. N., sformowany przy szefie rządu. Jej utworzenie jest rzeczą pilną. Drugim motywem pilności tej ustawy jest konieczność zadecydowania o organizacji najwyższych władz wojskowych. Idzie o to, jak tę kwestię ustalić pod względem prawnym.

Ustawa jest podporządkowana zasadniczo Konstytucji, która postanawia, że Prezydent Rzeczypospolitej jest najwyższym zwierzchnikiem sił zbrojnych państwa, że jednak sam nie może sprawować naczelnego dowództwa w czasie wojny. Aby zapewnić armji jak największy czynnik stałości, rząd świadomie ujął w ustawie dość szeroko prawo nominacji oficerskich przez Prezydenta i uszczuplił uprawnienia ministra w tej dziedzinie. Co do ministra spraw wojskowych to Konstytucja ustala prawną i moralną odpowiedzialność jego za działalność o wszystkich organów wojskowych w czasie pokoju i wojny, przez co podporządkowuje te organa ministrowi.

Ta teza znalazła wyraz w tych artykułach projektu, które ustalają, że naczelną władzą jest minister spraw wojskowych i że rada wojenna jest jego organem doradczym oraz że podporządkowuje się ministrowi generalnego inspektora wojsk, inspektorów broni, inspektorów szkół, szefa sztabu generalnego, szefa administracji armji i szefa korpusu kontrolerów. Ale mimo tej odpowiedzialności konstytucyjnej nie ulega wątpliwości, że moralną odpowiedzialność przed Izbami i przed narodem za działania wojenne ponosić będzie w czasie wojny przedewszystkiem **naczelny wódz**, to też uprawnienia generalnego inspektora wojsk, ustalone w tym projekcie wypływają nietylko z konieczności wojskowych, lecz i z tej moralnej odpowiedzialności, jaką on ponosić będzie na wypadek mianowania go naczelnym wodzem.

Konstytucja nie zawiera przewidywania osoby ewentualnego przyszłego naczelnego wodza, bo powiada, że naczelny wódz ma być mianowany na wypadek wojny, lecz nie koniecznie dopiero z chwilą jej wybuchu. A więc postanowienia ustawy, wprowadzające generalnego inspektora wojsk jako generała, przewidzianego na przyszłego naczelnego wodza nie są sprzeczne z Konstytucją tembardziej, że nie stanowią one nominacji na naczelnego wodza, lecz są tylko przewidywaniem jego osoby. Konstytucja tego nie zawiera i zawierać nie może bo to byłoby błędne, bo od należytego przewidywania zależy powodzenie akcji, związanej z bezpieczeństwem państwa. Według Konstytucji wypowiadać wojnę i zawrzeć pokój może Prezydent tylko po uprzedniej zgodzie Sejmu.

Ponieważ każdy akt Prezydenta wymaga podpisu prezesa Rady Ministrów i właściwych ministrów, wynika stąd, że określanie celów wojny należy do władzy wykonawczej, która i pod tym względem jest poddaną kontroli Sejmu. Teza ta znalazła wyraz w ustawie.

Projekt przewiduje rzecz nową w Polsce, mianowicie powołanie do życia stanowiska generalnego inspektora wojsk, który jest przewidziany na wypadek wojny naczelnym wodzem. Jest on stałym członkiem R. O. N. z prawem decydującego głosu to znaczy, stoi na równi z ministrami z tą różnicą, że oni są zmienni, podczas gdy generalny inspektor wsparty przez szefa sztabu generalnego może wpływać w sposób stały na decyzje tej ważnej instytucji. Jest on też ustawowo stałym zastępcą ministra na radzie wojennej.

Kompetencje generalnego inspektora są ściśle kompetencjami przyszłego naczelnego wodza.

Atoli generalny inspektor nie sprawuje podczas pokoju naczelnego dowództwa, gdyż to wyklucza Konstytucja i wtedy musiałby on być ministrem spraw wojskowych i nie mógłby tem samem wypełnić swojej właściwej funkcji, bo byłby zmienny, jak każdy rząd.

Po wtóre idzie o to, aby praca sztabu generalnego prowadzona w obrębie Ministerstwa Spraw Wojskowych była jednolitą, aby ten sztab nie był czemś odrębnem od Ministerstwa, jak za czasów Moltkego. Z tych względów rząd proponuje taką konstrukcję naczelnych władz wojskowych w czasie pokoju, która będąc jasną i logiczną zapewni harmonijne działnie poszczególnych czynników armji.

Dalej ustawa przyznaje generalnemu inspektorowi prawo kwalifikowania przyszłych dowództw w czasie pokoju kierownictwo ich wyszkolenia, prawo kierowania manewrami wojennymi, a więc, jakich niema generalny inspektor armji francuskiej.

Gdy ponadto zważymy olbrzymi zakres inspekcji całej siły zbrojnej, przyznanej generalnemu inspektorowi oraz jej zadania, wynikające z bezpośredniego podporządkowania mu inspektorów armji, z którymi ma przerabiać przyszłe zadania wojenne, wówczas zrozumiemy ogrom jego zadania. Jego bezpośrednim organem pracy będzie biuro inspektoratu, którego organizację określi rozporządzenie wykonawcze. Mówca zbija zarzut, by te kompetencje były mniejsze od kompetencji generalnego inspektora francuskiego i w końcu zaznacza, że połączenie funkcji generalnego inspektora z funkcjami szefa sztabu było z Konstytucyjnych względów niemożliwe i szkodliwe ze stanowiska rzeczowego.

Następnie zabrał głos pos. Stefan **Dąbrowski (Chrz. Nar.).** Zasadnicza kwestją ustawy jest, jak pogodzić zmienność osoby ministra spraw wojskowych w ustroju demokratycznym ze stałością jego pracy w armji? Na to pytanie będzie mo... odpowiedzieć komisja, zajmująca się pracami jedynie ustawodawczemi **w oderwaniu od chwili i jednostek, które p... mijają.**

Ustawodawstwo wojskowe powinno się rozwijać wed... następujących etapów: organizacja narodów w czasie wojny, organizacja ogólna wojsk kadry, etapy, powszechny obowiązek służby wojskowej, a wreszcie inne ustawy. **Rząd** przedstawił ustawę, która jest ułamkiem tego ustawodawstwa, a nie wejrzeniem w całokształt zagadnień, gdyż nie porzedziła je mozolna praca, korzystania z doświadczeń z wielkiej wojny. Doświadczeń tych niema w społeczeństwie. Odzywają się w prasie głosy, że za dużo ofiar czasu wymaga się od młodzieży. Jest rzeczą właściwą pacyfistom, że myślą zawsze o środkach rozbrojenia, a nie o przyczynach wojny, które są nie u nas, lecz u naszych sąsiadów. Przedłożenie ustawy o organizacji narodów w czasie wojny jest niezależne od sprawy rozbrojenia, bo żaden naród nie może przewidzieć wypadków, kiedy organizacja przeciw agresji okaże się niedostateczną.

Zgłoszę więc rezolucję o wniesienie takiej ustawy do całego rządu, gdyż nie może jej załatwić jedynie minister spraw wojskowych.

● Na tem zakończono dzisiejsze posiedzenie komisji.

Pretensje i niezadowolenie Sahma.

Gdańsk, 17. 12. ((AW.) „Danziger Neueste Nachrichten" zamieszcza wywiad swego korespondetna z prezydentem senatu gdańskiego dr. Sahmem. Na zapytanie, jakie sprawy zostały odroczone do następnego posiedzenia Rady Ligi Narodów, Sahm odpowiedział:

„Jedną z odroczonych spraw jest sprawa Polskiej Dyrekcji Kolejowej, która została rozstrzygnięta przez Wysokiego Komisarza Ligi Narodów, na niekorzyść Polski".

Rada Ligi uważała za stosowne sprawy tej na ostatniem posiedzeniu nie rozpatrywać lecz odroczyć jej omawianie. Jak się bowiem zdaje, główną zasadą polityki Rady Ligi jest taktyka **odraczania.**

Nader smutny jest fakt, jak twierdzi Sahm, niedopatrzenie sprawy polskich ceł wywozowych, która dla Gdańska jest bardzo bolesna.

Na zapytanie jakie stanowisko zajmuje Rada Ligi co do uznania Gdańska w międzynarodowem znaczeniu tego wyrazu, Sahm stwierdził:

Tak ważna sprawa jak ta właśnie, została odroczoną, a to z tego powodu, że niezdołano jeszcze przestudjować odnośnych dokumentów. Co do mnie dodał Sahm, nie wiem czy był to jedyny powód odroczenia sprawy. Polska jest państwem, które nie chce przyznać Gdańskowi jego położenia międzynarodowego z czego wynikają ciągłe nieporozumienia między Polską a Gdańskiem.

Z Senatu.

Warszawa, 17. 12. (Pat.) Na wczorajszem posiedzeniu Senatu przyjęto konwencję pocztowo-telegraficzną, dalej przyjęto ustawę o zatwierdzeniu umowy między Polską a w. m. Gdańskiem.

Następnie przystąpiono do obrad nad dodatkowymi kredytami na rok bieżący.

Sen. Buzek (Piast) przedstawił ogólny stan naszej gospodarki panstwowej stwierdzając, że co się tyczy dochodów, to z przyjemnością należy stwierdzić, że rozwijają się one lepiej niż można było przewidzieć. Ogólna suma dochodów w r. 1924 będzie o jakie 2 miljony większa niż ją preliminowano w lipcu. Co się zaś tyczy wydatków, to wykazują one o 40 miljonów mniej. niż przewiduje ustawa lipcowa. Na ogół więc sytuacja finansowa przedstawia się korzystnie. Co innego — sytuacja gospodarcza. Tu sen. Buzek przeprowadza analizę szczegółową tej sytuacji konkludując że musimy myśleć o zmianie naszych stosunków kredytowych i uposażyć nasze warsztaty w nowoczesne urządzenia. Pod tym względem jesteśmy w położeniu gorszem od naszych sąsiadów zachodnich i to utrudnia nam znacznie konkurencję. Równowagę naszych stosunków może nam zapewnić odpowiedni eksport płodów rolnych. Konieczne jest stosowanie takiej polityki, która rolnictwo uczynić może bardziej intensywnem.

Z kolei referenci poszczególnych części budżetu wyjaśnili pozycje dodatkowych kredytów.

Sen. Wurzel w imieniu koła żydowskiego oświadczył, że klub jego głosować będzie przeciwko budżetowi.

Sen. Woźnicki (Wyzw.) przemawiał do poprawek o przywróceniu w budżecie Ministerstwa Oświaty 100 złotych. skreślonych przez Sejm, oświadczając. że z chwilą gdy min. Miklaszewski ustąpił. popiera ten wniosek, aby nawet tak drobnej sumy nie skreślać z budżetu oświaty.

W głosowaniu przyjęto powyższy wniosek oraz wniosek referenta. aby wprowadzić zmiany w art. 1 2 i 3 ustawy skarbowej. Na tem posiedzenie zamknięto

Stresemann nie tworzy rządu.

Centrum przeciw niemu. — Chaos.

Berlin, 17. 12. (Pat.) Dziś w południe prezydent republiki niemieckiej przyjął ministra spraw zagr. Stresemanna i powierzył mu misję utworzenia nowego rządu. Stresemann zażądał kilka godzin czasu do namysłu.

Po południu frakcja partji centrum, od której stanowiska zależy utworzenie większości prawicowej w parlamencie, obradowała dwukrotnie, ogłaszając po długich dyskusjach rezolucję, która wypowiada się za utworzeniem wielkiej koalicji, odmawiając kategorycznie udziału w bloku prawicowym.

Rezolucja ta zakomunikowana została obradującej równocześnie frakcji ludowców, którzy wobec odmowy centrum postanowili nie brać na siebie odpowiedzialności za tworzenie rządu.

Powołując się na decyzję swej partji, Stresemann. który — jak wiadomo — od ostatnich wyborów dążył do utworzenia rządu prawicowego. udał się do prezydenta republiki i oświadczył że odmawia przyjęcia misji utworzenia nowego gabinetu.

Frakcja partji ludowców ogłosiła wieczorem że jednomyślnie uważa utworzenie rządu prawicowego za jedyne wyjście w obecnej sytuacji.

Rezolucja ta ludowców oznacza odmowę udziału w wielkiej koalicji która bez nich nie znalazłaby stałej większości.

Tak samo frakcje prawicowe nie znajdą większości bez udziału centrum i demokratów. Jeżeli zatem centrum i ludowcy wytrwają konsekwentnie na swoich stanowiskach, znalezienie większości w parlamencie i utworzenie nowego gabinetu natrafi na wielkie trudności. —

Berlin, 17. 12. (AW.) Jakkolwiek centrum nie powzięło żadnej oficjalnej uchwały, jakie stanowisko zajmie wobec przesilenia rządowego. dzisiejsza „Germania" wypowiada się bardzo ostro przeciwko blokowi mieszczańskiemu, a w szczególności atakuje taktykę niemiecko-narodowych, którym zarzuca. że umyślnie wywołali proces w Magdeburgu, przeciwko prezydentowi Ebertowi, aby znaleść materjał agitacyjny. Prezydentowi Ebertowi i innym wpływowym republikanom zarzuca się cały szereg fikcyjnych przestępstw celem podzielenia społeczeństwa na dwa nieprzejednane obozy.

Gdy agitacja dostatecznie rozjatrzy umysły, niemiecko-narodowi urządzą próbę obalenia gabinetu, który ma się obecnie utworzyć.

Równocześnie z nowemi wyborami do parlamentu przeprowadza wybory prezydenta Rzeszy, przewidując że kandydat ich będzie miał wówczas największe szanse. —

Polska pierwszem państwem w Europie płacącem długi

Uznanie i podziw prasy angielskiej dla gospodarki finansowej Polski.

(Telefonem od naszego korespondenta.)

Warszawa, 18 grudnia.

Większa część prasy angielskiej jak np. „Daily Telegraph", „Morning Post" i „Daily Herald" z uznaniem pisze o dążności Polski do wyrównywania swych długów.

„Daily Telegraph" pisze w artykule wstępnym, że **Polska jest pierwszym krajem w Europie. który podjął kroki w celu spłacenia swoich długów. Anglja ceni wysoko tę akcję.**

Niewinne baranki sowieckie.

Londyn, 17. 12. (Pat.) Wczoraj wieczorem tutejsza sowiecka delegacja handlowa wydała bankiet na 150 osób.

Wśród gości znajdowali się m. i. liczni członkowie izby gmin oraz szereg wybitnych osób ze świata londyńskiego.

Rakowski wzniósł toast na cześć króla angielskiego. Przewodniczący sowieckiej delegacji handlowej Rabinowicz oświadczył na tymże bankiecie, że bezpodstawne są wszelkie twierdzenia, jakoby ktokolwiek z personelu delegacji brał udział w propagandzie komunistycznej.

Jeszcze jeden napad bandytów sowieckich

Warszawa, 18. 12. Dnia 15 bm. banda. złożona z około 30 ludzi. uzbrojona w karabiny ręczne i maszynowe, dokonała napadu na majątek Zdagórce pow krzemienieckiego. własność posła do Sejmu Jełowickiego, położonego o 3 klm. od granicy.

Po otoczeniu majątku banda uprowadziła 20 koni, wozy i uprząż, nie niszcząc zabudowań. Zarządzony pościg nie dał wyniku, gdyż nim otrzymano wiadomość o napadzie banda uszła za kordon wobec bliskości granicy.

Żywioły antypolskie w prasie amerykańskiej.

Żyd rosyjski pisze artykuł szkalujący Reymonta. — Polskę. — „Małe narody" i wielcy pisarze. — Polskie biuro prasowe musi rozpocząć swą działalność. Czesi wykorzystują każdą sposobność, aby nam szkodzić.

Grudziądz, 18 grudnia.

W prasie amerykańskiej nie cieszy się Polska sympatją. Dziwny ten fakt wrogiego nastroju który podał dłoń Polsce, wstającej do nowego życia, tłumaczy zupełny brak jakiejkolwiek inicjatywy z naszej strony.

Jaskrawym tego dowodem jest zachowanie się prasy amerykańskiej wobec przyznania nagrody Nobla Reymontowi.

Wiadomość o przyznaniu nagrody Reymontowi, zamieściły pisma drobnem pismem w najmniej widocznem miejscu. W kilka dni później, niektóre pisma zamieściły artykuły redakcyjne, w których, ku wielkiemu zdziwieniu wszystich uczciwych i bezstronnych ludzi. pomniejszono zasługi naszego pisarza, a przytem. zlekceważono fundację Nobla, mówiąc, że jest to „forum, na które występują od czasu do czasu małe narody. które nie mogą dłu, pokazują swój dorobek literacki". („The New York Times" z dnia 16 listopada br.).

To samo pismo skarży się w tym artykule, że ze słowiańskich narodów, tylko Polska szczyci się dwoma lauretami Nobla, podczas gdy Rosja ze swoimi olbrzymami literackimi, jak Tolstoj. Dostojewski, Turgieniew, Gorki i Andrejew, którzy, jak mówi redakcja tego pisma. wszechświatową sławą zaćmiewają wszystkich laureatów Nobla. nie ma ani jednego.

Tak więc. prasa amerykańska. nietylko że zlekceważyła zaszczycenie naszego pisarza, ale w dodatku skrytykowała go, mówiąc, że Reymont dostał nagrodę za patrjotyzm, za parafjańszczyznę (!!).

Należałoby sobie życzyć. aby wreszcie otwarto biuro prasowe polskie dla informowania prasy amerykańskiej i prostowania podawanych jej przez wrogów naszych insynuacyj.

Mistrzami w tej materji są Czesi. Nie opuszczają żadnej okazji, aby reklamować siebie, a innych poniżać.

Czas pomyśleć o prawdziwej. intenzywnej propagandzie.

NOWY GABINET ŁOTEWSKI.

Ryga, 17. 12. (Pat.) W skład nowego gabinetu łotewskiego wchodzą premjer Hugo Celnin. sprawy zagraniczne — Zygfryd Meierowicz, oświata — prof. Felsberg, finanse — Blumberg. Nowy gabinet złożył niezwłocznie deklarację w parlamencie. którą izba przyjęła 49 głosami przeciw 37 głosom socjalistów. Główne punkty deklaracji zawierają zachowanie równowagi budżetowej, zapewnienie bezpieczeństwa kraju na wewnątrz i zewnątrz obronę instytucji demokratycznych oraz status quo w zakresie ustawodawstwa socjalnego.

Wpływ alkoholu na przestępczość w grudziądzkim okręgu.

III.

Drugi rodzaj alkoholizmu, alkoholizm przewlekły lub chroniczny występuje po nałogowem nadużyciu alkoholu. Alkoholika takiego poznać można zazwyczaj po czerwonej twarzy a zwłaszcza po czerwonym nosie, zaczerwienienie to pochodzi z rozszerzenia się naczyń skórnych na policzkach i nosie — Tu objawy psychicne występują zwolna. alkoholik taki traci najpierw poczucie etyczne. niebawem i estetyczne a wreszcie intelektualne. Następstwem upadku poczucia etycznego jest, że bierze u takiego osobnika górę egoizm: by zaspokoić swoje potrzeby alkoholiczne, niczem są mu prawa i potrzeby osób innych a nawet najbliższej rodziny, wydaje on więc ostatni grosz. zabiera ostatni przedmiot z domu, by go spieniężyć i dogodzić swemu nałogowi, podczas gdy w domu głód i nędza trapi jego rodzinę. Punktu kulminacyjnego dobiega tragedja rodzinna, gdy ów pijak. głowa rodziny, z karczmy wraca do domu Głód, chłód. nędza domowa, do tego może wymówki żony i płacz dzieci wywołują w nim — zamiast skruchy lub wyrzutów sumienia — wzburzenie i dziki gniew przeciw członkom swej rodziny, uważając ich za winnych swego smutnego losu. Dziki ten gniew wyładowuje się krzykiem, miotaniem przekleństw i czynnem znieważaniem żony a nawet i dzieci Wreszcie pijak ten kładzie się do snu a gdy budzi się, zyskuje na krótki czas poczucie samokrytycyzmu. Zorjentowawszy się teraz w swem położeniu odczuwa niemiłe mu wyrzuty sumienia, co w nim obudza nastrój ponury. By się od tego nastroju uwolnić. spieszy do karczmy, by się co rychło wprawić w stan swobodniejszy przez użycie alkoholu, którym. jak mówi. chce „zalać robaka". Wskutek utraty poczucia estetycznego nałogowy pijak zaniedbuje się pod względem czystości swej osoby i swego ubrania.

Nałogowy alkoholik objawia wielką zmienność nastroju, jak długo pozostaje pod wpływem alkoholu. zwłaszcza w gronie swych towarzyszy od kieliszka, czuje się zadowolony, jest wesoły, rozmowny, chełpliwy, popisuje się chętnie śliskimi dowcipami, pozuje na bohatera, podnosząc z zamiłowaniem. że jest panem domu nie ulega w niczem woli swej żony i zawsze przeprowadza swoją wolę. Jak z nieufnością odnosi się taki alkoholik do swej rodziny. do osób mu życzliwych i odwodzących go od pijaństwa. tak z drugiej strony darzy bezwzględnem zaufaniem swych towarzyszy od kieliszka, im odsłania swe serce, „swą nagą duszę" — „in vino veritas" lub jak Niemcy mówią „der Alkohol tilgt die Poltur" — im wyjawia tajemnice nieraz małżeńskie, często z wielką dla siebie szkodą. — Zaczyna wnet u takiego nałogowego alkoholika słabnąć sfera intelektualna. Pamięć zaczyna zawodzić, tak samo słabnieje stopniowo energja i sprawność zawodowa. zaczyna on zaniedbywać się w spełnianiu obowiązków zawodow. Jeżeli przełożony czyni mu z tego powodu wyrzuty, przyjmuje to z niechęcią, uważając to za zamach na swoją wolność osobistą. Często z takiego powodu traci on swe stanowisko a zatem źródło utrzymania dla siebie i rodziny. — Coraz bardziej i coraz niżej upada teraz ów nałogowy pijak a winę tego wszystkiego przypisuje on tym osobom, które starały się go upomnieniami nawrócić z tej pochyłej drogi. którą kroczy, z powodu egoizmu i upadku samokrytycyzmu nie widzi on bowiem winy swej własnej Więc te trzecie osoby uważa on odtąd za swych wrogów a zwłasz. swą żonę, bo ta najbardziej mu wytykała zawsze jego nałóg. — Żony nałogowych pijaków uchylają się zazwyczaj w spełnianiu obowiązku małżeńskiego, gdyż jest ono w takich warunkach niemożliwe.

To uchylanie się żony w spełnianiu obowiązku małżeńskiego tłumaczy sobie mąż, ten nałogowy alkoholik, niewiernością małżeńską, ta manja jest charakterystycznem znamieniem dla alkoholizmu chronicznego. Więc zdaje się takiemu mężowi, że żona zbyt ładnie się ubiera dla innych mężczyzn, że dzieci nie są do niego podobne; jeżeli widzi ślady w śniegu lub w błocie koło swojego domu, zapoznaje. że ślady te pochodzą od niego samego i zarzuca żonie. że kochanek odwiedził ją w jego nieobecności. Jeżeli kawałek drzewa. przypadkowo tam leżący, znajdzie na schodach sądzi, że został on naumyślnie tam położony by on się potknął i hałasem przez to powstałym ostrzegł zakochaną parę Jeżeli mleko na kuchni wykipiało, to wmawia on sobie. że to dlatego się stało. bo żona zajęta w myślach swym ukochanym. zapomniała doglądnąć mleka. Wróciwszy z knajpy do domu. bada skrzętnie kanapę i zdaje mu się. że jest tam nieporządek. posądza więc żonę, że w jego nieobecności przestawała z obcym mężczyzną. Zdarzają się i takie wypadki. że mąż wróciwszy do domu. strzela z rewolweru do ściany ponad łóżko żony. aby spłoszyć rzekomego kochanka. lub że żonę swą zniewala. siedzieć z nim w knajpie przez całą noc, by jej być zupełnie pewnym. Nietrudno sobie wyobrazić, jak wśród takich okoliczności upływa życie tej biednej. niewinnej niewiasty i biednych dzieci.

Alkoholizm chronczny jest stanem bardzo częstym. szczególne u mężczyzn. trwa zazwyczaj przez lata i jak doświadczenie uczy zależy nie od ilości używanego alkoholu. lecz od systematycznego, prawie codziennego używania alkoholu. Na tle zmian cielesno - psychicznych stworzonych przez nałogowe używanie alkoholu, występują z biegiem czasu rozmaite choroby mysłowe. jak ostre majaczenie z drżeniem t. zw. delirium tremens, albo padaczka alkoholowa albo t. zw. psychoza alkoholowa Korsakowa która charakteryzuje coraz postępujący brak pamięci. Chory żąda np. przedmiotu. który trzyma w ręce, albo sądzi się o wiele młodszym. żyje np. w okresie swych lat studenckich, mimo tych luk pamięciowych nie traci chory w zupełności sprawności zawodowej i może się częściowo w tym stanie zajmować pracą.

Kurs narciarski w Krynicy.

Sekcja narciarska Akademickiego Związku Sportowego w Krakowie urządza w dniach od 26 grudnia br. do 11 stycznia 1925 r. kurs narciarski dla początkniących i wprawnych w Krynicy. Kierownictwo kursu objęli pp. Dutkiewicz (b kierownik kursów wojskowych w Alpach) Pacher i prof. Leszko (b. instruktorzy kompanji wysokogórskiej). Osobny kurs specjalny biegu i skoku dla zawodników urządza sekcja pod kierownictwem p. Istvana Devana, znanego mistrza narciarskiego Węgier i autora znanej książki „A modern sisport" — Wszelkich informacji udziela Sekretarjat codziennie od 6—8 wiecz., ul. Zwierzyniecka 48. Tamże funkcjonuje sklep sekcji zaopatrniący we wszystkie przybory narciarskie po cenach fabrycznych.

Wielka Rocznica Bolesława Chrobrego.

Od czasu koronacji Bolesława Chrobrego upływa 25 grudnia 900 lat. Cały naród gotuje się do uroczystych manifestacyj. — Wojsko daje przykład. — W uroczystościach tych ma zbraknąć Grudziądza?

Grudziądz, 19 grudnia.

Od chwili epokowej, chwili koronacji pierwszego króla w dosłownym wyrazu tego znaczeniu, Bolesława Chrobrego — **mija 25 grudnia dziewięćset lat.** Moment ten dla całej historji Polski decydujący.

Bolesław Chrobry przez swą koronację postawił Polskę na wyżynach niepodległego państwa **najpotężniejszego w całej Europie Wschodniej.** Granice za Bolesława Chrobrego sięgały na zachód za Odrę po rzeki **Łabę i Ossę** (słupy żelazne), czyli dochodziły **aż po Berlin**, a na wschodzie po Dniepr i Dźwinę, czyli dochodziły za Kijów, który Bol. Chrobry zdobył (trąby w Dnieprze). Na południe sięgały granice Polski po **Pragę Czeską**, a na północy po Gdańsk, gdzie byli jeszcze poganie, których nawracał posłany przez Bolesława Wojciech św.

Podkreślić, że państwo polskie istniało przed laty 900 już jako **wielkie mocarstwo**, mające bitne wojsko, uporządkowaną administrację, prawo i handel. Nie potrzebowało oglądać się na **pomoc i protekcję** sąsiadów, którzy jak np. ówcześni moskale (Ruś) szukali panów u obcych, błagając książąt kraju, gdzie dziś jest Szwecja, słowami: „przybądźcie panować nad nami, gdyż ziemia nasza wielka i bogata, lecz porządku w niej nie było i niema".

O rocznicy tej przypomniało pierwsze „Słowo" radomskie, donosząc, że w mieście tem organizuje się komitet obchodu tego wielkiego znaczenia historycznego.

Wojsko również w rozkazach poleciło po wszystkich oddziałach organizowanie obchodów.

W dniu tym cała Polska odda hołd wielkiemu królowi. Czy Grudziądz pozostać ma w tyle?!

Może organizacje i instytucje społeczne pomyślały o tej tak ważnej rocznicy.

„Głos Pomorski" ze swej strony w numerze świątecznym zamieści kilka wybitnych artykułów związanych z rocznicą bolesławową.

Wiadomości bieżące.

Kalendarz: Piątek; Urbana. Wschód słońca 8.10 zachód 3.44. Wschód księżyca — zachód 12.26

—** „Sprawy Kobiece" — oto tytuł dodatku nowego, który zaczynamy wydawać co tydzień do „Głosu Pom.".

Sądzimy, że Czytelniczki nasze przyjmą tę wiadomość z zadowoleniem i chętnie dodatek czytać będą.

Redakcję dodatku objęła p. Marja Szmańdzina.

—** **Wieczór dyskusyjny Chrześc. Dem.**, który odbędzie się jutrzejszego piątku o godz. 1/28 wiecz. na temat: **„Dlaczego 8-godzinny dzień pracy?"** — przypominamy, zachęcając do licznego udziału. Szczegóły znajdą czytelnicy na **pierwszej stronie.**

—** **Kiermasz** uczenic gimn. żeń. **nie** odbędzie się niestety z powodu rozpuszczenia uczenic wobec szkarlatyny, panującej w szkole.

—** **Gimnazjum żeńskie** rozpoczęło już dziś na zarządzenie dyrekcji wakacje **wobec wybuchu szkarlatyny w kilku klasach.**

—** **Z Teatru Miejskiego.** Dziś w czwartek z powodu prób przedstawienie zawieszone, w piątek 19 grudnia zamiast zapowiedzianych „Dwóch Malców" ukaże się jeszcze raz Kasowa operetka w 3 aktach **„NAJPIĘKNIEJSZA Z KOBIET".** Ceny zniżone. W sobotę dnia 20 grudnia ukaże się dawno oczekiwana operetka Tr. Lehara **„WESOŁA WDÓWKA"** z nową wystawą i dekoracjami, w niedzielę dnia 21 grudnia dwa przedstawienia: o godz. 3½ popołudniu po cenach zniżonych, ostatni raz kasowa farsa w 3 aktach **„RAJ ZAMKNIĘTY"** o godz. 8-ej wieczorem **„WESOŁA WDÓWKA".** W poniedziałek premjera melodramatu w 5 obrazach **„DWAJ MALCY"** we wtorek i w środę przedstawienia niema.

—** **W dniach 24 i 31 bm. Kasa Skarbowa** otwartą będzie tylko do godziny 12 w południe, natomiast dnia 31 grudnia z powodu wypłat poborów żadnych wpłat przyjmować się nie będzie.

—** **Cech Rzeźnicki** Grudziądz uprasza przełożonych zakładów ubogich o podanie liczby w ich zakładach pomieszczonych, celem podziału gwiazdki.

—** **Ze Zw. Lud. - Nar. Koła w Grudziądzu.** Walne zebranie członków Zw. Lud. - Narodowego koła w Grudziądzu odbędzie się w czwartek dnia 18 bm. o godz. 7 i pół wiecz. w lokalu Sekretarjatu (ul. Groblowa 36/38). Porządek dzienny: 1) sprawozdanie ustępującego zarządu, 2) wybór nowego zarządu, 3) wolne wnioski. Zastrzega się ważność obrad bez względu na ilość obecnych członków.

—** **Ofiary na rzecz wdowy po św. p. Nawrockim.** P. Poznański złożył 20 złotych.

Należy sobie życzyć, aby ten początek pociągnął za sobą liczne datki na rzecz rodziny bohaterskiego posterunkowego.

—** **Wiadomości policyjne.** Przed czterema tygodniami oddaliła się niejaka Marta Padalewska, zamieszkała w Grudziądzu, Murowa 61. Opis osoby: lat 14, wzrost 1,30 m., blada, wysmukła, miała na sobie szary płaszcz, żółte pończochy, pantofle sukienne, bez nakrycia głowy.

Ktoby wiedział o zaginionej proszony jest o złożenie wiadomości do ekspozytury śledczej, pokój 10 w godzinach urzędowych.

—** **Aresztowania.** W dniu wczorajszym zostały aresztowane cztery osoby.

—** **Pokwitowanie.** P. Stiller Alfons restaurator przy ul. Lipowej 35 złożył na moje ręce dla rodziny po zmarłym śp. Nawrockim 10 zł. gotówki, 1 funt grochu, 1 funt ryżu, 1ft. cukr i 1 fnt orzechów. Powyższe rzeczy przekładam.

Kier. Kom. II.

—** **Fałszywy alarm.** W sobotę o godz. 10.05 zaalarmowano Straż Pożarną do domu przy ul. Cegielnianej nr. 8. Straż przybywszy na miejsce, stwierdziła, że był to fałszywy alarm ognia nie było a alarmujący został złudzony gęstemi kłębami dymu, wydobywającego się z komina.

—** **Pożar.** W sobotę o godz. 5.30 popoł. wybuchł mały ogień w aptece przy ul. 3 Maja nr. 25. Straż pożarna przybyła na miejsce, w krótkim czasie ogień zlokalizowała. Straty minimalne.

—** **Całkowitą wyprzedaż** obuwia męskiego, damskiego i dziecięcego urządziła firma Bracia Włudarczak, Rynek 14. Każdy może się więc zaopatrzyć w dobre obuwie na święta po cenie o połowę tańszej jak zwykle. Patrz ogłoszenie w dzisiejszym numerze Głosu Pomorskiego.

❖ **Kino „ORZEŁ".** Nadzwyczaj interesujący program wyświetla **„ORZEŁ"** do 21 bm włącznie a mianowicie dokończenie sensacyjnego dramatu z powszechnie lubianym Harry Peel'em p. t.: **„Ludzie i Maski"** w 6 aktach. Oprócz tego wyświetla się równocześnie nadzwyczajny film sezonu, tragedja lekarza na tle prawdziwego zdarzenia p. t.: **„Szarlatan"** z udziałem Michała Verkomji'ego w 7 aktach.

Z Pomorza.

—** **KOWALEWO. (Sprytny oszust).** Od dłuższego czasu krążył w okolicach Kowalewa niejaki Fr. Segdler, chodził po wsiach i rozszerzał wieści, że przez jakąś spółkę angielską jest upoważniony do sprzedaży 20 000 mtr. drzewa opałowego po 7.50 zł. Ponieważ Seidler pokazywał dokumenty — fałszywe oczywiście — z których jeden wyrażał jego rzekome mianowanie na nadleśniczego lasów państwowych, a drugi upoważniał go do sprzedaży akcji lasów między ludnością Pomorza, dało się oszukać kilku łatwowiernych, oddając na zamówienia pieniądze. Mądrego handlarza już odstawiono do Sądu Okręgowego w Toruniu.

—** **KOŚCIERZYNA. (Usuwanie oznak niewoli).** Przy ulicy Dworcowej, w miejscu, gdzie stał dawniej pruski „Kriegerdenkmal" stanął, dzięki staraniom ks. prob. Nawackiego ogromny pomnik Serca Jezusowego, wykonany artystycznie przez rzeźbiarza Mikołaja Cichosza z Pelplina. Sama figura ze sztucznego granitu jest coś 3 metry wysoka i waży blisko 40 centnarów. W ostatnią niedzielę odbyło się poświęcenie tego pomnika, który postawiono, jak głosi napis, na podziękowanie Panu Bogu za przywrócenie Kaszub na łono Matki Ojczyzny. W uroczystości brały udział tysiączne tłumy publiczności.

—** **STAROGARD. (Wiec Narodowej Organizacji Kobiet).** W sobotę 6-go bm. odbył się tu wiec Narodowej Organizacji Kobiet. Z referatem przybyła p. Lewicka z Torunia, która zapoznała słuchaczki z zadaniem tej organizacji. Udział kobiet był niestety mały. Niebawem zawiąże się tu koło Nar. Org. Kobiet. W tym celu odbędzie się jeszcze specjalne zebranie, na którem wybierze się Zarząd.

—** **TCZEW. (Statki wracają na odpoczynek zimowy).** Od kilku dni Wisłą płynie gęsta kra. Statki wodne gotują się do zazimowania w porcie zimowym. Część ich, zwłaszcza promów węglowych, została już w porcie zamieszczoną. Promy dla podtrzymania ruchu osobowego kursują jeszcze.

Z całej Polski.

—** **POZNAŃ. (Skazanie lichwiarza mieszkaniowego).** Przed paru dniami toczyła się przed III izbą karną rozprawa przeciw Antoniemu Miśkiewiczowi, kupcowi, zamieszkałemu w Poznaniu, ul. Patrona Jackowskiego 10 o lichwę mieszkaniową, która zakończyła się zasądzeniem oskarżonego na jeden miesiąc więzienia oraz na grzywnę w kwocie 200 złotych, a w razie nieściągalności grzywny na 10 dni więzienia, tudzież na ponoszenie kosztów postępowania karnego. Sąd zarządził jednocześnie ogłoszenie treści wyroku w „Kurjerze Poznańskim" i w „Postępie" na koszt oskarżonego. Oskarżony wyzyskał przymusowe położenie lokatorów powstałe na tle braku mieszkań i zażądał w czerwcu br. od p. R. tytułem wynagrodzenia za odstąpienie mieszkania kwotę miljar dów dwieście tysięcy marek.

—** **WARSZAWA. (Wisła pod Warszawą zamarzła).** Trwający od tygodnia mróz, spowodował zamarznięcie Wisły na całej szerokości pod Warszawą. Żeglugi w zupełności zastanowiono.

(Wypadek samolotowy gen. Zagórskiego). W dniu 10 bm. w godzinach porannych gen. bryg. Zagórski p. o. szefa departamentu IV M. S. Wojsk. (Żeglugi powietrznej) odleciał z Warszawy na aparacie Nieuport 23 w kierunku Dęblina celem dokonania inspekcji tamtejszego garnizonu lotniczego. Generałowi Zagórskiemu, który prowadził maszynę sam, jako pilot, towarzyszył mechanik. Około godz. 10 z powodu zepsucia się silnika gen. Zagórski zmuszony był lądować w okolicy wsi Tarnów, pow. garwolińskiego, co też dokonane zostało szczęśliwie. Lądowanie odbyło się bez wypadku na zamarzniętej roli w leśnej polanie.

Rozmaitości.

TAJEMNICA CZARNEJ DAMY.

Pisarz angielski Charles I. Harpes, autor wielu znanych książek z dziedziny spirytuzmu i okultyzmu ogłosił nowe swe dzieło p. t.: „Honnted House".

W książce tej zebrał autor wszystkie ciekawe fenomena okultystyczne, jakie się w ciągu ostatnich lat zdarzyły w Anglji. Między innemi czytamy następujące opowiadanie:

Pastor Kensing, po zwykłych nabożeństwach niedzielnych wychodził miał z kościoła, gdy przystąpiła do niego nagle, wytwornie czarno odziana kobieta z prośbą, aby natychmiast się udał do mieszkania pana X.

Pan ów leży chory i ostatniem jego życzeniem jest ujrzeć kapłana.

Pastor nie uchylił się od prośby kobiety, ale czem spieszniej opuścił kościół i wsiadł z damą do automobilu. Po kilku minutach zatrzymał się przed jednym z domów. Czarna dama przynaglała, aby spieszył się, albowiem pan X. jest ciężko chory i chwile jego są policzone.

Pastor Kensing zapukał do drzwi, otworzył mu je portjer. Wywiązał się rozmowa.

— Gdzie mieszka pan X.?

— Na pierwszem piętrze.

— Podobno jest bardzo chory?

— Nie, przed dziesięciu minutami wychodził z domu w najlepszem zdrowiu, rozmawiałem z nim, był nawet w dobrym humorze.

Na te słowa nadszedł sam pan X. Był to starszy, tęgi mężczyzna. Pastor opowiedział mu całe zdarzenie, tłumacząc swe przyjście żartem złych ludzi.

Pan X. zaprosił duchownego do swego mieszkania, lecz pastor wymówił się od odwiedzin. Ułożyli się, iż nazajutrz pan X. odwiedzi duchownego w kościele.

Na drugi dzień p. X. się nie zjawił. Zaniepokojony tem pastor zatelefonował do jego domu i dowiedział się przerażającej nowiny.

Pan X., w dziesięć minut po powrocie do domu, zmarł nagle skutkiem ataku serca.

Duchowny pospieszył czempredzej do mieszkania p. X. Skoro wszedł do komnaty uderzył jego oczy portret kobiety, żywo przypominający czarną damę, która zjawiła się w kościele i dowiozłszy go do domu p. X. w tajemniczy sposób zniknęła wraz z autem i szoferem. Kto jest ta kobieta? — zapytał pastor Kensing.

Żona zmarłego, nieżyjąca już od lat dziesięciu. Nieboszczka kochała bardzo swego męża i dbała nietylko o materjalne potrzeby domu, ale w równej mierze starała się, aby rodzina jej nie zaniedbywała powinności religijnych.

Giełda pieniężna.

Warszawa, dnia 17. 12.

10-ta godzina przedpołudniem.

Dolary Stanów Zjedn.	5,16	złp.
Floreny holenderskie	208.60	"
Franki belgijskie	25 73	"
Franki francuskie	27.89	"
Franki szwajcarskie	100.00	"
Funty angielskie	24,25	"
Korony austrjackie	7.30	"
Korony czeskie	1 5 67	"
Liry włoskie	22.30	"
Korony norweskie		"
Korony duńskie		"
Korony szwedzkie		"
Dolary kanadyjskie		"

Poznańskie Notowania Zbożowe

z dnia 17. 12. 1924.

Ceny w złotych loco Poznań za 100 kg. w ładunkach wagonowych

Żyto 100 kg.	2.100 - 22 00
Pszenica	23.25 - 25.25
Jęczmień zwyczajny	
Jęczmień browarowy	22.50—24.50
Owies	21.60
Mąka żytnia	29.25 —31,25
Mąka pszenna	39.50—4 .50
Ospa żytnia	—14.20
Ospa pszenna	
Ziemniaki jadalne	
Ziemniaki fabryczne	— 4.00
Peluszka	
Wyka	
Groch polny	19.00—23 00
Groch Wiktorja	27.00—32 00
Seradela	12.50—1 50
Słoma luzna	1.75— 1.90
Słoma prasowana	3.00— 3.15
Siano luźne	4.60— 5,60
Siano prasowane	6 90— 7 90

Notowania wełny z dnia 16. 12. 1924 r.

za 100 kg.

W zakupie: I. gat. wełna gruba ang. 280: II. gat. wełna cienka krzyżowana 300; III. gat. wełna cienka czysta 320.

W sprzedaży: I. gat. 300; II. gat. 320; III. gat. 340. w ładunkach wagonowych jedn. do 360. Tendencja nieco mocniejsza. Zapotrzebowanie większe.

oznańskie ceny na bydło z 17. 12. 24

100 kg. żyw. wagi	Cena 10. 12	Cena 12 12.
Bydło rog. I kl.	84 0— 86.00	—
" " II kl.	68.00—70.00	— 70.00
" " III kl.	46 0— 50.00	45.00— 52.00
Cielęta I kl.	100.00—104 .00	100 00—
" II kl.	86.00— 90 00	86,00— 0 00
" III kl.	70.00— 74.00	—
Swinie I kl.	127.00—128 00	127 00—128,00
" II kl.	118 00—120,00	—118,00
" III kl.	100.00—106.00	100,00 - 104.00
Owce I kl.	58.00— 60 00	—
" II kl.	55.00—	— 52.00
" III. kl	44.00—	—
Prosięta za parę 6—8 tyg	—	9.00— 11.00
Prosięta za parę 9 tyg.	—	14.00 — 18.0

Drukarnia Pomorska Tow. Akc. Grudziądz
Redaktor odpowiedzialny: Konstanty Dąbkowski.

Obwieszczenia urzędowe władz miejskich.
Według prawa prasowego odpowiada za dział niniejszy nadsekretarz miejski Tomasz Raszkowski w Grudziądzu

Sprzedaż torfu.

Sprzedaż torfu **w cetnarach ze składnicy miejskiej przy ul. Budkiewicza** odbywa się codziennie w godzinach od **10-ej do 2-ej** za poprzednim zapłaceniem w Ratuszu II. pokoju 8. [2754

Grudziądz, dnia 17 grudnia 1924 r.

Zarząd Torfiarni miejskiej.

W rejestrze handlowym dział A pod nr. 875 zapisano dziś firmę Pomorskie Biuro „Cezar" wł. **Kazimierz Wojdak** Grudziądz. Właścicielem firmy jest kupiec Kazimierz Wojdak w Grudziądzu.

Grudziądz, dnia 4 grudnia 1924 r.

Sąd Powiatowy. [2745

KINO OLIMPIA VARIETE
Chełmińska 20.

Od czwartku, dnia 18 do niedzieli dnia 21 grudnia włącznie
ULUBIENIEC PUBLICZNOŚCI
Harry Peel
w sensacyjnym obrazie p. t.
Więzienie na dnie morskiem
Humor!! Nadprogram Śmiech!!
Każdy, kto chce mile i wesoło spędzić długi i nudny wieczór niewątpliwie pospieszy do kina „OLIMPIA"
Początek przedstawień o godz. 6 i 8.
W niedzielę o godz. 3-ej przedstawienie dla dzieci.
Od czwartku do 25 grudnia **PAT i PATACHON**

Poszukujemy dzielnej
stenotypistki
ze znajomością stenografji polskiej i możliwie niemieckiej. Zgłoszenia kierować do **POMORSKICH ZAKŁADÓW CERAMICZNYCH** Tow. Akc. Tuszewska Grobla 57. [2793

Orzechy rumuńskie
funt 90 groszy
Orzechy laskowe sycyl.
funt 1 20 zł.
Jądra funt 70 groszy
Daktyle, figi, rodzynki w gronach
polecają
F. Dumont, ul. Pańska 17,
Karol Huth, ul. Toruńska 2
(narożnik Pl. 23 Stycznia). [2789

Sucharki

podług analizy Urzędu dla badania środków spożywczych w Bydgoszczy, zawierające bardzo wysoki proc. składników odżywczych, podług lekarzy najlepsze dla chorych i dzieci, poleca w paczkach
Nasiadek, Bydgoszcz, ul. Jagiellońska 14.
Polecam również znanej dobroci **kokosowe makaroniki i karmelki.**
Składom odpowiedni rabat. [2794

Świąteczna sprzedaż!

Nasz skład jest w niedzielę 21 grudnia otwarty!

Ubiory damskie:

Palta z dobrych towarów, nowe fasony 19.—, 35.—, 45.—, . .	35.—
Palta z futrem eleganckie alta . . 150.—,	95.—
Palta pluszowe z astrachanu mohairowego .	125.—
Suknie z szewiotu 20.—, 15,—,	10.—
Suknie z trykotyny z jedwabnej . . . 25.—, 20.—,	15.—
Spódniczki z szewiotu . .	8.50
Spódniczki czarne i z materji w kratki	14.50
Bluzki trykotyn. z jedw. trykotiny	7.50
Barank. żakiety z mohairowych baranków . .	95.—

Artykuły męskie:

Krawaty 1.90, 1.50, 0.70, . .	0.50
Szelki 2.90	1.90

Ubiory męskie:

Ulstry nowy krój 65, 42, 38,	35.—
Garnitury z trwałych materji 52. , 29.—,	39.—
Spodnie kamgarn. 32.—	28.—
Spodnie robotn. nadzwyczaj trwałe	4.90

Bielizna:

Fartuchy duży wybór 4.90 3.90 2.90,	1.90
Damskie koszule ubier. koronkami 3.90	3.25
Damskie majtki koronką ubierane 3.90,	3.25
Stanicziki z haftem i koronką ubierane	1.90

Pończochy:

Pończochy damskie długie 1.25	0.90
Skarpetki trwałe . . 0.90	0.50

nadzwyczaj tanio

Swetry damskie czysta wełna 9.50	4.50
Firanki haftowane 16.50 14.50	12.50
Koszule męskie tryk. z grubych trykotów	5.50
Kalesony tryk. męskie z grubych trykotów	5.50

500 resztek na podarunki, **bajecznie tanio.**

TRYKOTINA JEDWABNA gładka, 160 cm szeroka w deseniach 80 cm sz. metr **4.—**

Szmechel i Rozner, Sp. Akc.
Grudziądz, Wybickiego 2-4.

(1275

Krajowy Zakład Psychjatryczny w Świeciu n/W.
poszukuje od 1 stycznia 1925 r.
naczelnej kucharki
i I. dozorczyni bielizny.
Pensja XV. stopień płacy urzędn. Dzielne inteligentne panie (w wieku od 30 lat), które już w podobnych instytucjach były zatrudnione, zechcą się zgłosić za przedłożeniem świadectw do dyrekcji zakładu. **Dr. Dekowski.** 2753

Matjasy Jarmouth
z połowu wrześniowego 1924, beczka 110.— zł
poleca dopoty zapas starczy 2 90
F. Dumont, ulica Pańska nr. 17.

»Sprzedaż Gwiazdkową«

zareklamować mogą PP. Kupcy
w specjalnym numerze Głosu Pomorskiego
który wychodzi w powiększonym nakładzie **w niedzielę, dnia 21 grudnia br.**
Pozatem wydajemy **numer świąteczny na dzień 25-go grudnia 1924 roku**
Ogłoszenia do powyższych nr nr. prosimy kierować do Administracji naszej.
Specjalny rabat! Specjalny rabat!

Cytryny,
Pomarańcze,
Mandaryny,
Migdały,
Orzechy wszelk. gat.
Malaga (winogrona)
Migdały w łupinkach,
Sardynki franc. port.
Czekolada Sarotti
13202 itd.
poleca
E. Hinz,
3 Maja 41, I ptr.

Sprzedam 13191
klozet żelazny,
nowy męski **płaszcz** i nowe damskie wysokie lakowe buciki.
Sienkiewicza 7, II p. pr.

Posady

Do mego składu delikatesów potrzebuję
UCZNIA
od zaraz. 13189
Fr. Kołodziejczak, Lipowa 18.

BONA II. kl. poszukuje **posady** na wieś. Zgł. do Głosu Pom. pod nr. 13194

Do mojej restauracji hotelowej poszukuję natychmiast **dzielnej** dziewczyny (2786
bufetowej
na wł. rachunek,
która wykona także czyszczenie pokoi lokalowych pod ać. Zgł. od rotl. kleuteк tylko z jaknajlepszą przeszłością uprasza
Józef Trzebiatowski, Gliwice

Dzierżawy

Ogłoszenie.
We wtorek, dnia **23-go** grudnia, o godz. 3 popoł. zostanie u pani Klanowej **wydzierżawiona trzcina** na jeziorach Skąpe i Kruszyn. (13193
Zarząd gminy Niewałd

Zguby

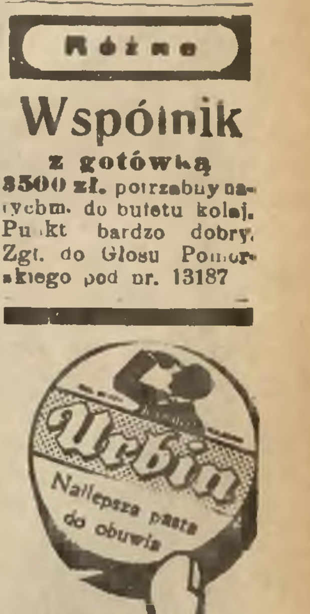
Zgubiono 17 grudnia **PORTFEL** z małą kwotą pieniędzy, wojskowe papiery i kwity podatkowe. Łaskawy znalazca raczy oddać 13195 Chełmińska Kamiński Alojzy

Znaleziono

Znalazł się
pies
myśliwski. Odebrać za zwrot koszt. w 3 dniach Więckowski Szonowo, 13190 p. Grudziądz.

Różne

Wspólnik
z gotówką
3500 zł. potrzebny natychm. do bufetu kolej. Punkt bardzo dobry. Zgł. do Głosu Pomorskiego pod nr. 13187

Obwieszczenie.

Cech Rzeźnicki prosi Przełożonych Zakładów ubogich o podanie załogi w ich Zakładach celem
podziału gwiazdki
przez Cech tutejszy.

13200 **Zarząd Cechu.**

Materjały piśmienne, biurowe i szkolne
poleca
Hurtownia St. Całbecki
Grudziądz, Mickiewicza nr. 21. [2573

Stemple-Druki
Wł. Kulerski
Grudziądz, Pańska 10
Księgarnia
Materjały piśmienne

Sprzedaże

Sprzedam [13188
konia na biegunach
Klasztorna 5, II p.

Mocne (13203
konie robocze
na sprzedaż
Mickiewicza 6, podw.

Sprzedam tanio
ręczną MASZYNĘ do szycia Singera. [13198
Forteczna 6, ptr. na lewo.

Mam na sprzedaż:
20 kotnych macior
i 16 jagniąt
długowełnistych. [13196
Wardziński,
Plemięto, poczta Radzyn, pow. Grudziądzki
Telefon Radzyn 15.

SKŁAD bławatów
towarów krótkich i stroju w rynku od lat 40 istniejący, wraz z przyległem mieszkaniem a powodu choroby właściciela na dogodnych warunkach
na sprzedaż.
Oferty: „PAR" Bydgoszcz, Dworcowa 72, pod 402/8.

Dnia 14 grudnia 1924 r. zasnął w Bogu

ś. p.

ADOLF JABŁOŃSKI

mistrz rzeźnicki
i długoletni członek tutejszego Cechu

Zgon Jego pozostanie nam w długiej pamięci.

13201] **Cech Rzeźnicki miasta Grudziądza.**

Jutro, w piątek, dnia 19-go bm., jako w drugą bolesną rocznicę śmierci

śp. Jana Marchlewskiego

odbędzie się w kościele farnym (2791

msza św. żałobna

o godzinie 8-ej rano.

Rodzina.

Harmonje ręczne i organki ustne nadają się bardzo jako stosowne podarki na gwiazdkę dla chłopców. [2787

Do nabycia u

Wład. Kulerskiego, ul. Pańska 19

Dobre i tanio wszelkie inne instrumenty muzycz. póki zapas starczy.

Kino

ORZEŁ

Kino

Dziś i w dni następne do 21 bm. codziennie o godz. 5 i 8, w niedzielę o godz. 4, 6 i 8-ej

I.

„SZARLATAN“

(Tragedja Lekarza)

dramat życiowy w 7 aktach na tle prawdziwego zdarzenia. W rolach głównych ulubieniec publiczności **Michał Varkonyi** i jego świetna partnerka pięknolica **Mary Kid.**

II.

„Niebezpieczna Gra“

II-ga i ostatnia serja obrazu p. t. **„Ludzie i Maski“**

Sensacyjno awanturniczy kino dramat w 6 aktach. W roli głównej król ekranu, powszechnie lubiany **Harry Peel.**

Razem 13 aktów. 2788

Z początkiem stycznia 1925 r. ukaże się wznowiony, a wydawany przez lat 15, pożyteczny tygodnik obrazkowy przeznaczony dla całej rodziny, p. t.

»DOBRA GOSPODYNI«

Składa się on z 4 oddzielnych pism, różnej treści

1. DOBRA GOSPODYNI, pismo gospodarczo-hodowlane.
2. NASZE KŁOSY, tygodnik powieściowo-literacki.
3. WĘDRÓWKI I PRZYGODY, tygodnik podróżniczy.
4. MODY I ROBÓTKI oraz 5. DODATKI BEZPŁATNE, zawierające: gry towarzyskie, wzory do robót piłkowych (laubzegą), fasony bibułkowe sukien, wzory do haftu itp.

CAŁOŚĆ: (tj. 4 pisma i dodatki) kosztuje rocznie 36 złotych, półrocznie 18 zł., kwartalnie 9 zł. wraz z przesyłką.

Adres redakcji: Warszawa, ul. Koszykowa 33.

Pisma te jednak i dodatki możemy dać naszym przedpłacicielom za tak niską cenę tylko przy wielkiej ich ilości. Celem pozyskania tej ilości obmyśliliśmy **NIEZWYKŁE PREMJA SPECJALNE,** które otrzymają bezpłatnie wszyscy, nadsyłający wprost do naszej administracji, Koszykowa 33, półroczną opłatę prenumeracyjną z góry, to jest złotych 18. Celem bezstronnego podziału tych premjł, których ilość będzie równoznaczna z ilością prenumeratorów półrocznych, rozlosujemy je podczas ciągnienia 5-ej klasy 10-ej Pols. Państ. Loterji Klasowej, odbywającego się w lutym i w marcu 1925 r. W tym celu nr. 6 Dobrej Gospodyni zaopatrzony będzie w jedną lub kilka liczb, w ten sposób utrzymamy numerację zgodną z numeracją loteryjną. PAMIĘTAĆ jednak należy, aby przedpłata wpłynęła do nas nie później jak do dnia 1-go lutego 1925 r.

Bezpłatne te Premja będą następujące:

Nr. wygrywający na loterji 150,000 otrzymuje u nas MASZYNĘ DO SZYCIA

2 N-ry wygrywające po 100,000 ZEGARKI ZŁOTE

2 N-ry wygrywające po 75,000 2 DYWANY

2 N-ry wygrywające po 50,000 2 ZEGARY

3 N-ry wygrywające po 25,000 3 ZEGARKI SREBRNE

5 N-ów wygrywających po 10,000 5 DOBRYCH ZEGARKÓW

8 N-ów wygrywających po 5000 8 SERWISÓW DO KAWY

10 N-ów wygrywających po 3000 10 SERWISÓW DO HERBATY

12 N-ów wygrywających po 2000 12 SERWISÓW DO KOMPOTU

14 N-ów wygrywających po 1000 14 KOMPOTJER

17 N-ów wygrywających po 600 17 CUKIERNIC

Pomiędzy pozostałymi prenumeratorami rozlosujemy odpowiednią ilość książek różnych autorów.

Tym sposobem każdy półroczny prenumerator otrzyma nasze bezpłatne premjum.

Wyniki losowania ogłaszać będziemy w najbliższym po niem numerze.

2676] Wysyłka premji na koszt i ryzyko odbiorcy.

Nareszcie gosposia Grudziądzka znajdzie wszystko, co jej **potrzeba! A gdzie?**

W nowootworzonym składzie

produktów wiejskich

»Koło Ziemianek Polskich«

ulica Długa nr. 10

Nabyć tam można: **Świeże masło, jaja, drób, zwierzynę, owoce, jarzyny świeże i suszone oraz mąkę groch i wszelkie kasze, miód, grzyby, pomidory świeże.** Ponadto posiada „Koło Ziemianek Polskich“ na składzie: **Delikatesy pierwszorz. jakości jak: łosoś wędzony, śledzie pocztowe sery, wędliny litewskie, węgorz w galarecie, konserwy rozmaite, serdelki warszawskie, kawior grubo-ziarnisty, oraz wszelkie bakalje i słodycze.**

Codziennie świeży chleb wiejski i mleko

Na święta warszawskie drożdże prasowane i ryby wszelkiego rodzaju.

2716

PRZETARG

na zwózkę art. żywnościowych, opału etc. dla Rejonowego Zakładu Żywnościowego Grudziądz na rok 1925 odbędzie się dnia 30 grudnia 1924 r. o godz. 10 w Kierownictwie Rej. Zakł. Żywn. Grudziądz przy ulicy Prowiantowej, gdzie należy składać oferty z podaniem cen stałych za zwózkę 100 kg. oddzielnie dla każdego artykułu. 2738

Bliższych informacji co do szczegółowych warunków udziela Kierownictwo R. Z. Ż.

Komendant Garnizonu Grudziądz.

Fortepiany Pianina

Bechstein
Blüthner
Feurich
Steinway & Sons

Harmonje

Mannborg
Solberg

Pianina

własnej fabrykacji nabyć można najkorzystniej i na dogodnych warunkach spłaty w fabryce piano i hurtowni

B. Sommerfeld

Telefon 883 Bydgoszcz Śniadeckich 56
w Grudziądzu, ul. Groblowa 4, Tel. 229

Wszelkie reperacje oraz strojenie pod gwarancją fachowego wykonania. 2680

Osiadłem

w **Łasinie** jako lekarz prakt.

Dr. med. Zygmunt Zmura

13161 Mieszkanie:

ulica Grudziądzka nr. 20/21
w domu Filji Pow. Kasy Chorych

Przyjmuję:
od godz. 8-10 przed poł. i 3-4 popoł.

Nauka wyczerpująca

Stenografji

wyucza listownie szybko, jasno i dokładnie (gwarancja) .2136

Instytut stenograficzny Warszawa, Mokotowska 39, Żądajcie obszernych, bezpłatnych prospektów.

Ogłaszajcie

w Głosie Pomorskim

Plac 23 Stycznia nr. 23. **Jakobsen.**

ZĘBY

plomby od 2,— zł. poczynając w pierwszorzędnem wykonaniu **na odpłatę**

Warkocze

w olbrzymim wyborze sztuka 5,—, 7.50, 9,50, 11,50 złot., z krótk. m szpurk em 15,— złotych.

Loczki para 1.50, 2,50 i 3,— zł. poleca **Kubicki,** ulica Lipowa nr. 3.

Zarazem zwracam uwagę na moje salony fryzjerskie tak męskie jak damskie. 2749

Ceny do połowy zniżone! **Ceny do połowy zniżone!**

!! Całkowita Wyprzedaż Obuwia !!

Ceny do połowy zniżone! **Ceny do połowy zniżone!**

Z powodu likwidacji oddziału Obuwia wyprzedajemy wszystkie nasze zapasy damskiego, męskiego i dziecięcego obuwia.

Polecamy Szanownej Publiczności tej rzadkiej okazji nie ominąć **i naszą wielką wyprzedaż obuwia zwiedzić**

Bez przymusu kupna! **Bez przymusu kupna!**

Bracia Włudarczak

GRUDZIĄDZ 2752 **RYNEK 14**

Prosimy zważać na ceny w oknach wystawnych!